

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ การมีส่วนร่วมของเกษตรกร ในการจัดการน้ำชลประทานของ
โครงการชลประทานเขื่อนแม่กวางอุดมธารา ในอำเภอบ้านธิ
จังหวัดลำพูน

ชื่อผู้เขียน

นายประทีป เรืองมาลัย

วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าแบบอิสระ :

รองศาสตราจารย์ ดร.พงษ์ศักดิ์ อังกลสิทธิ์	ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดุษฎี ณ ลำปาง	กรรมการ
อาจารย์ รุ่งไพพรรณ อภิชาติพงษ์ชัย	กรรมการ
รองศาสตราจารย์ คุณิต มานะจตุ	กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึง การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการน้ำ
ชลประทาน ปัจจัย ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำชลประทาน ตลอดจน ปัญหาอุปสรรคในการ
จัดการน้ำชลประทาน

ประชากรและตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ หัวหน้าครัวเรือน หรือตัวแทน ที่ได้รับน้ำชล
ประทานในอำเภอบ้านธิ จังหวัดลำพูน 113 ครัวเรือน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์โดยการ
ใช้แบบสอบถามการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุดค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตร
ฐานและค่าทดสอบ ไคสแควร์ (Chi-square Test)

ผลจากการศึกษาสรุปได้ดังนี้คือ เกษตรกรที่ใช้ในการศึกษาส่วนใหญ่เป็น เพศชาย มีอายุเฉลี่ย 44.88 ปี สำเร็จการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.71 คน มีขนาดพื้นที่ถือครองทางการเกษตร 10.70 ไร่ และพื้นที่ได้รับน้ำชลประทานเฉลี่ย 9.19 ไร่ มีรายได้รวมเฉลี่ย 70,257.52 บาทต่อครัวเรือนต่อปี เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำและกลุ่มอื่นทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เกษตรกรได้รับข้อมูลข่าวสาร จากเจ้าหน้าที่ ประธานกลุ่มผู้ใช้น้ำ เกษตรกรผู้นำ เกษตรกร มากกว่าครึ่งมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตรอยู่ในระดับ มาก สำหรับการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตรตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง เมื่อแยกพิจารณาตามขั้นตอนของการมีส่วนร่วม พบว่า เกษตรกรมีส่วนร่วมปรึกษาหารือและการดำเนินการในระดับ ปานกลาง ส่วนการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์และการประสานงานอยู่ในระดับ น้อย

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดการน้ำชลประทาน มีความสัมพันธ์กับ ระดับการศึกษา การได้รับข้อมูลข่าวสาร การเป็นสมาชิกกลุ่มผู้ใช้น้ำและการเป็นสมาชิกกลุ่มอื่น ๆ ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำได้แก่ เกษตรกรไม่มีส่วนร่วมในการประชุมกลุ่ม องค์กรหรือกลุ่มผู้ใช้น้ำไม่มีประสิทธิภาพในด้านการบริหารการจัดการน้ำและเกษตรกร ไม่มีส่วนร่วมในการบริจาคเงิน วัสดุ แรงงานในการรักษาอาคารชลประทาน

การศึกษาในครั้งนี้มีข้อเสนอแนะว่าให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านชลประทานควรพัฒนาระบบการให้ข้อมูลข่าวสาร ที่เกี่ยวกับการจัดการน้ำชลประทานเพื่อการเกษตรแก่เกษตรกรอย่างแพร่หลาย โดยเน้นแหล่งข้อมูลข่าวสารที่สำคัญได้แก่ โทรทัศน์ การกระจายข่าวทาง วิทยุ เพื่อให้เกษตรกรมีความตระหนักต่อด้านการจัดการน้ำชลประทาน

Independent Study Title Farmers' Participation in Water Management of Mae Kuang Udom Tara Irrigation Project in Banthi District, Lamphun Province.

Author. Mr. Prateep Ruengmalai

M.S.(Agriculture) Agricultural Extension

Examining Committee:

Assoc.Prof. Dr. Pongsak Angkasith	Chairman
Asst. Prof. Dusdee Nalampang	Member
Lecturer Rampaipan Apichatpongchai	Member
Assoc. Prof. Dusit Manajuti	Member

Abstract

The objectives of this research aimed to study the relationship between farmers' participation in irrigation system management and socio-economic factors and to investigate their problems.

The population of the study was 113 heads of family or their representative who were the users of irrigation system in Banthi District, Lumphun Province. Data were collected by interviewing with questionnaires. Statistical techniques used were percentage, mean, standard deviation and Chi-square test.

From the research findings, it was found that most of the farmers were male with the average age about 44.88 years. They had primary education (Prathom 4). The average numbers of family member were 3.71 persons with the average size of agricultural land holding of 10.70 rai. The average irrigated land size were 9.19 rai

with the average total income of 70,257.52 Bath per family per year. Most of them were member of both irrigation using group and other formal and informal groups.

The farmers obtained irrigation system information from government officers, farmer leaders, and heads of irrigation system users. More than half of the farmers had knowledge of irrigation system management for agriculture at high level. For the participation aspect, in general, farmers' participation in management of irrigation system for agriculture was at medium level. Farmers' implementation and discussion were at medium level but farmers' benefit and coordination were at the least level.

From hypothesis testing, it showed that farmers' participation in irrigation system management related to educational level, information obtained and irrigation using group membership at the significant level of 0.05.

Some problems emerged from this study were: lack of participation on group meeting; inefficiency of organization on administration and management; and lack of participation on contribution of construction materials as well as labours.

Some suggestions from study were: the concerned agencies should develop information system on irrigation system management for agriculture through government officers, farmer leaders and head of irrigation system users. Mass media channel such as television and radio broadcasting would play a crucial role to create the awareness of the users.